

II. НАУКОВИЙ НАПРЯМ

ИЗМЕНЕНИЯ В ЦЕННОСТНЫХ ОРИЕНТАЦИЯХ ПРОЦЕССЕ МНОГОЛЕТНЕЙ ПОДГОТОВКИ СПОРТСМЕНОВ

Валентина Ляшенко, Елена Криворученко

Киевский университет имени Бориса Гринченко

Определены проявление ценностных ориентаций в процессе многолетней подготовки у квалифицированных спортсменов. На этапе подготовки к высшим достижениям на первой позиции «достижения» - 7,6 стена, на второй - «активные социальные контакты» - 6,8 стена, на третьей - «сохранение индивидуальности» - 6. На этапе максимальной реализации индивидуальных возможностей «развитие себя» - 7,7 стена, «достижения» - 7,5 стена, и «креативность» - 7,2 стена соответственно.

Ключевые слова. Ценностные ориентации, достижения, этапы многолетней подготовки.

CHANGES IN VALUE ORIENTATIONS DURING PERENNIAL TRAINING ATHLETES

Valentine Ljashenko Elena Kryvoruchenko

Kyiv University Boris Hrinchenka

Determined expression of value orientations in the long-term preparation for qualified athletes. In preparation for the highest achievements in the first position "achievements" - 7.6 Stan, the second - "active social contacts" - 6.8 Stan, the third - "an identity" - 6. At the stage to realize individual potential "development themselves" - 7.7 Stan, "achievements" - 7.5 Stan, and "creativity" - 7.2stena respectively.

Key words. Values, achievement, years of preparation steps.

РАНЖУВАННЯ МОТИВАЦІЙ СПОРТИВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ

Валентина Марчик, Вадим Андріанов

Криворізький педагогічний інститут

ДВНЗ «Криворізький національний університет»

Постановка проблеми. Мотивація спортивної діяльності це особливий стан особистості спортсмена, що служить основою для постановки і здійснення цілей, спрямованих на досягнення максимального спортивного результату. Мотивація займає особливе місце в психологічному забезпеченні спортивної діяльності, так як спонукає людину займатися спортом. Регулююча сила мотивів проявляється в їх активуючому впливі, що підтримує та стимулює інтелектуальні, моральні, вольові та фізичні зусилля людини, пов'язані з досягненням мети [2]. Використання результатів дослідження ранжування мотивацій спортивної діяльності сприятиме підвищенню якості навчально-тренувального процесу та рівня спортивної кваліфікації.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. В наукових журналах останніх років в невеликій кількості представлено роботи, що присвячені дослідженню мотивацій до занять фізичними вправами. Так, в одному із досліджень зазначається, що державними пріоритетами в галузі фізичного виховання молоді є зміцнення здоров'я, формування мотиваційних і поведінкових характеристик активної соціальної орієнтації на здоровий спосіб життя. Автори занепокоєні тим, що 50% школярів не мають стійкого інтересу до занять фізичною культурою і спортом і з віком в них збільшується впевненість в нецікавості уроків фізичної культури. З метою підвищення стимулу і мотивації учнів до фізичного вдосконалення пропонуються зміни і доповнення до навчальних програм [1, с. 277-278].

Під час дослідження провідних мотивів до формування потреби у систематичних заняттях фізичною культурою і спортом у школярів старшої вікової групи встановили, що найбільш значимими є такі: а) удосконалювання тілобудови,

II. НАУКОВИЙ НАПРЯМ

психофізичних можливостей, стану здоров'я; б) розвиток рухової і змагальної обдарованості; в) здоровий спосіб життя, загартування; г) відновлення психічних і фізичних можливостей [5, с. 599].

Серед студенток молодших курсів визначали значущі мотиви рухової активності з метою її підвищення. Поданий матеріал засвідчує пріоритетність мотивацій за блоками в такому порядку: досконалість тілобудови, зміцнення здоров'я, позитивні емоції, соціальні мотиви [6, С. 91].

Метою роботи стало виявлення ранжування мотивацій спортивної діяльності студентів-спортсменів I курсу.

Мотивація (від лат. *moveo*) – спонукання до дії; динамічний процес психофізіологічного плану, що керує поведінкою людини та визначає його спрямованість, організованість, активність і стійкість; здатність людини через діяльність задовольняти свої потреби. Блок мотивації утворюють потреби, мотиви і цілі спортивної діяльності. Ранжування (англ. *ranging, ranking, rating*) – послідовне розміщення чогось. Ранжування мотивацій – розміщення їх у певному порядку за ступенем важливості, значущості.

Методи та організація дослідження. В дослідженні, що було проведено у вересні 2014 року, прийняли участь студенти I курсу (17 осіб, як юнаки так і дівчата) спеціальності «Технологічна освіта» із спеціалізацією «Автосправа і фізична культура» Криворізького педагогічного інституту ДВНЗ «Криворізький національний університет». Всі респонденти мали досвід відвідування різних спортивних секцій та участі у змаганнях, спортивна майстерність на рівні масових розрядів та б/р.

В роботі використана методика «Вивчення мотивів занять спортом», що розроблена В. І. Тропніковим для з'ясування ступеня важливості різних мотивацій [3]. Респондентам пропонувалося якомога точніше оцінити причини (ситуації, обставини, які зазвичай називають спортсмени), що спонукали і спонукають їх продовжувати займатися обраним видом спорту. Всі 109 варіантів потрібно було оцінити балами від 1 до 5 за ступенем значущості та важливості їх для продовження занять спортом. Причини, що не мали жодного значення, оцінювалися в 1 бал.

В опитувальнику порівнюється міра значимості у спортсмена того чи іншого мотиву або потреби: спілкування, пізнання, отримання матеріальних благ, розвитку характеру і психічних якостей, фізичної досконалості, покращення самопочуття і здоров'я, естетичного задоволення і гострих відчуттів, придбання корисних для життя умінь і знань, потреба в схваленні, підвищення престижу, бажання слави, колективістська спрямованість. У вибірках для кожного мотиву, що склалися з пунктів відповідей від 4 до 10, вираховували середнє значення показника та відсотки. За виставленими балами на відповідні пункти, які зазначені в методиці, дізнавалися про конкретні мотиви приходу студента в спорт і чому було обрано саме даний вид спорту.

Оскільки вибірки були мало чисельними, отримані результати не можуть враховуватися достовірними і їх можна розглядати тільки на рівні розвитку тенденції.

Результати досліджень та їх обговорення. За даними табл.1 можна спостерігати, що середні показники балів у вибірках за мотиваціями мають близькі значення. Перші три місця зайняли такі мотивації, як: прагнення до фізичного вдосконалення, формування характеру і розвиток психічних якостей, колективістська спрямованість спортивної діяльності.

II. НАУКОВИЙ НАПРЯМ

Такі мотивації характерні для спортсменів масових розрядів і початківців і відносяться більше до індивідуальної мотивації, чим до соціальної. Індивідуально - мотивовані спортсмени не прагнуть до досягнення спортивних результатів високого рівня, вони є менш амбітними. Такі спортсмени займаються спортом для компенсації дефіциту рухової активності, фізичним розвитком і самоствердженням, становленням характеру [см. 2].

Таблиця 1

**Середні показники балів мотивацій спортивної діяльності
(за методикою В.І.Тропнікова)**

Ранжування	Мотивація	Середні показники балів
1	Фізичне вдосконалення	3,69
2	Формування характеру і розвиток психічних якостей	3,63
3	Коллективістська спрямованість	3,30
4	Отримання корисних для життя вмінь і знань	3,24
5	Підвищення престижу, бажання слави	3,20
6	Потреба у спілкуванні	3,18
7	Естетичне задоволення і гострі відчуття	3,17
8	Покращення самопочуття і укріплення здоров'я	3,14
9	Отримання матеріальних благ	3,01
10	Пізнання	3,0
11	Потреба в схваленні	2,85

Виявлені ведучі мотивації як прагнення до фізичного вдосконалення та колективістська спрямованість спортивної діяльності співпадають з результатами аналогічного дослідження (автори не вказали рівень спортивної кваліфікації респондентів), в якому приймали участь спортсмени тхеквондо віком від 19 до 25 років. Представлено їх домінуючі мотиви, визначені за методикою В. І. Тропнікова: колективістська спрямованість, фізичного вдосконалення, пізнання, естетичного задоволення, потреба в підбадьорюванні, формування характеру і розвиток психічних якостей, підвищення престижу і бажання слави, придбання корисних для життя навичок, отримання матеріальних благ, покращення здоров'я [4].

Мотивації, що вивчалися аналізувалися у відсотковому співвідношенні. Як видно з рис. 1. всі мотивації мають майже однакову цінність у відповідях респондентів, за винятком, з невеликою перевагою, мотивації фізичного вдосконалення та формування характеру і психічних якостей.

За методикою В.І.Тропнікова сприяти формуванню мотивації займатися спортом можуть такі причини, ситуації і обставини, як: знаходження близько від дома спортивної бази, порада друзів, наявність вільного часу, інформація про вид спорту через ЗМІ, сімейні традиції, зустріч або знайомство з відомим спортсменом, запрошення тренера.

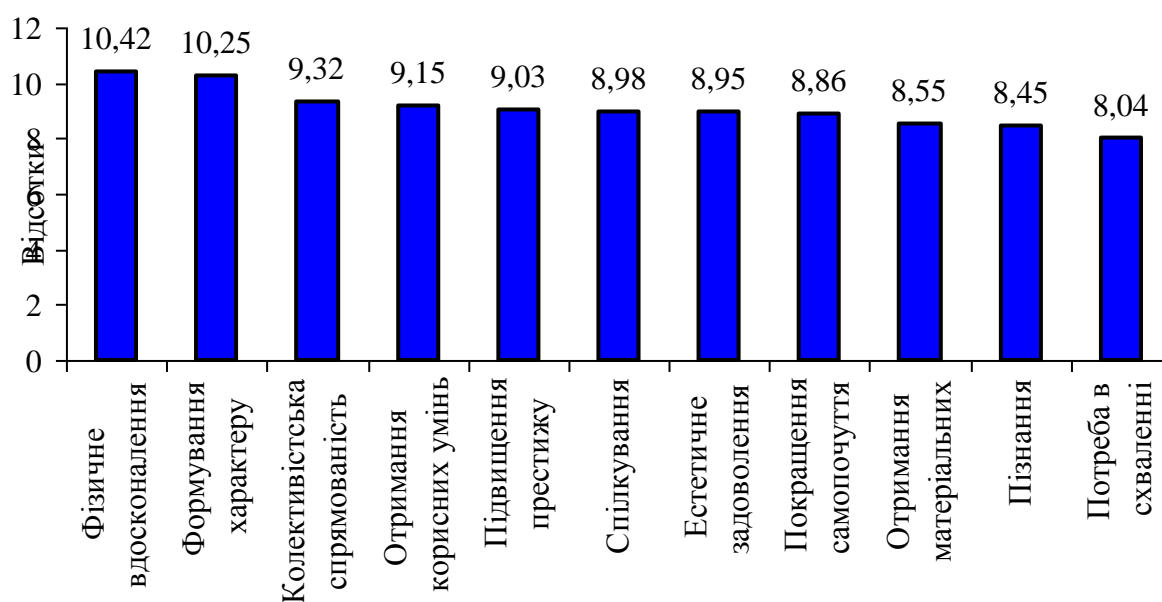

Рис.1. Відсоткове співвідношення мотивацій спортивної діяльності за методикою В. І. Тропнікова у студентів-спортсменів.

Чому саме обирається даний вид спорту сприяють такі обставини, як: високий (невисокий) ріст, наявність розвитку відповідних до даного виду фізичних якостей, культивування спорту за місцем навчання (проживання), в даному виді спорту найбільш проявляється зростання власних результатів.

Основні висновки і перспективи подальших досліджень.

Результати вивчення мотивацій спортивної діяльності в групі студентів I курсу майбутніх вчителів фізичної культури (зі спортивною майстерністю на рівні масових розрядів та без) них показали таке ранжування (середній показник із 5 балів):

- 1 ранг –3,69 — фізичне вдосконалення,
- 2 ранг –3,63 — формування характеру і розвиток психічних якостей,
- 3 ранг –3,30 — колективістська спрямованість,
- 4 ранг –3,24 — отримання корисних для життя умінь і знань,
- 5 ранг –3,20 — підвищення престижу, бажання слави,
- 6 ранг –3,18 — потреба у спілкуванні,
- 7 ранг –3,17 — естетичне задоволення і гострі відчуття,
- 8 ранг –3,14 — покращення самопочуття і укріплення здоров'я,
- 9 ранг –3,01 — отримання матеріальних благ,
- 10 ранг –3,0 — пізнання,
- 11 ранг –2,85 — потреба у схваленні.

Уміле використання провідних мотивацій студента-спортсмена може підвищити силу впливу педагога на його діяльність, сприяти підвищенню якості навчально-тренувального процесу і спортивної майстерності. В перспективі подальших досліджень є виявлення пріоритетних мотивацій спортивної діяльності в залежності від спортивної кваліфікації.

ЛІТЕРАТУРА

1. Загура Ф. Мотивація до занять фізичною культурою і спортом школярів 5-11-х класів /Федір Загура, Анатолій Бронніков, Ірина Гусяк //Реалізація здорового способу життя – сучасні підходи: VII Міжн. наук.-практ. конф., (Дрогобич, 16-17 травня 2013 року): матеріали конференції. – Київ: Видав. НПУ ім. М.П.Драгоманова, 2013. – Вип. 7 (33). – Т. 1 (А-М). - С. 275-279.
2. Іванова О.В. Взаємозв'язок самореалізації особистості в спорті і мотивації спортивної діяльності /Державна освітня установа «Вищої професійної освіти» «Кемеровський державний університет». - [Електронний ресурс] /О.В.Іванова. - режим доступу: <http://uadoc.zavantag.com/text>
3. Ільїн Є.П. Мотивація і мотиви. - [Електронний ресурс] /Є.П.Ільїн. – режим доступу: <http://psm.in.ua/08.aspx-15.html>
4. Мотивація спортивної діяльності. - [Електронний ресурс] Режим доступу: http://www.ronl.ru/referaty/fizra_i_sport
5. Пристинський В. Формування в учнів позитивної мотивації до систематичних занять фізичною культурою і спортом в умовах школи сприяння здоров'ю /Володимир Пристинський, Людмила Думбрава //Фізична культура, спорт та здоров'я нації: зб. наук. праць. Вип.15. /за ред. В.М. Костюкевич. – Вінниця: ТОВ «Ландо ЛТД», 2013. – С. 593-600.
6. Халайджи С.В. Мотивація студенток молодших курсів ОНАХТ до занять фізичною культурою /С.В. Халайджи, Н.А. Баран //Фізичне виховання, спорт та здоров'я у сучасному суспільстві: II Всеукр. наук.-метод. конф., (Харків, 13 березня 2014 року): матеріали конференції. – Харків: ХНАДУ, 2014. - С. 91-93.

АНОТАЦІЇ

РАНЖУВАННЯ МОТИВАЦІЙ СПОРТИВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ

Марчик Валентина, Андріанов Вадим

Криворізький педагогічний інститут

ДВНЗ «Криворізький національний університет»

При вивченні мотивацій спортивної діяльності в групі студентів I курсу майбутніх вчителів фізичної культури (зі спортивною майстерністю на рівні масових розрядів та без них) встановлено таке ранжування в порядку значимості: фізичне вдосконалення, формування характеру і розвиток психічних якостей, колективістська спрямованість, отримання корисних для життя умінь і знань, підвищення престижу, бажання слави, потреба у спілкуванні, естетичне задоволення і гострі відчуття, покращення самопочуття і укріплення здоров'я, отримання матеріальних благ, пізнання, потреба у схваленні.

Ключові слова: мотивація, спортивна діяльність.

РАНЖИРОВАНИЕ МОТИВАЦИЙ СПОРТИВНОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ БУДУЩИХ УЧИТЕЛЕЙ ФИЗИЧЕСКОЙ КУЛЬТУРЫ

Марчик Валентина, Андрианов Вадим

Криворожский педагогический институт

ГВУЗ "Криворожский национальный университет»

При изучении мотиваций спортивной деятельности в группе студентов I курса будущих учителей физической культуры (со спортивным мастерством на уровне массовых разрядов и без них) установлено такое ранжирование в порядке значимости: физическое совершенствование, формирование характера и развитие психических качеств, коллективистская направленность, получения полезных для жизни умений и знаний, повышения престижа, желания славы, потребность в общении, эстетическое удовольствие и острые ощущения, улучшения самочувствия и укрепления здоровья, получения материальных благ, познание, потребность в одобрении.

Ключевые слова: мотивация, спортивная деятельность.

**RANGING OF MOTIVATIONS OF SPORTING ACTIVITY OF FUTURE TEACHERS
OF PHYSICAL CULTURE**

Marchyk Valentyna, Andrianov Vadym

Kryvyi Rih Pedagogical Institute of State

Institution of Higher Education "Kryvyi Rih National University"

At the study of motivations of sporting activity in the group of students I course of future teachers of physical culture (with sporting mastery at the level of mass digits and without them) such ranging is set in order of meaning fullness: physical perfection, forming of character and development of psychical internals, collectivism orientation, receipt of useful to life abilities and knowledge, increase of prestige, desire of glory, requirement in a communication, aesthetic pleasure and sharp feeling, improvements of fee land strengthening of health, receipt of material welfare, cognition, requirement in approval.

Key words: motivation, sporting activity.